

ческо четене Валери Стефанов отбелязва: „авторът и творбата, така както са дадени в критическия дискурс, непрекъснато поддържат едно двусмислие, колебание кой кого изказва, кой кого всъщност разказва... Деиктичният жест безапелационно сменя всички възможни различия между текста на творбата и текста на живота“.² За Славейков обаче по-„правилен“ прочит от този не може да има, неговата надеждност е гарантирана именно от взаимното препотвърждаване между живот и творчество: „Връзката между живота и творенията на художника дава повод да се твърди, че биографията на художника е най-добър коментар на неговите творби, както и обратното, че творенията му са негова най-добра биография“. Биографиите на Пенчо Славейков обаче, както е видно, са доста далеч от традиционните; на пръв поглед има някакво парадоксално несъответствие между настояването върху житейските факти и последователното им пренебрегване. На пръв поглед, защото противоречието се оказва привидно, след като попадне в призмата на така важното за модернизма противопоставяне „външно–вътрешно“: „за нас е ясно, че това преживяно не са външните факти от неговото живуване, а фактите от живота на неговия дух...“ Упованието в сухата фактология наистина би било озадачаващо у „модерния поет“. Душата – едно от средоточията на модернисткия проект – лесно и безболезнено разделя ставация във всекидневието живот от живота на духа; разпадането външно (т.е. маловажно), и вътрешно (т.е. същностно) за сетен път осигурява стабилността на проекта на „Мисъл“ – както „духът на народа“ е свръхценност, но самият народ може да бъде деградиран до тълпа, както другата свръхценност – родното – е разпозната отвъд „външните привидности“, така реалният живот на автора е само далечен и незначителен повод за истински значителния живот на душата. За Славейков важно е не изживяното, а изчувстваното, защото само изчувстваното може на свой ред да бъде изписано, да се превърне в текст. Язвителната реакция спрямо „Нова земя“ в „Един тъмен херой“ всъщност е предопределена от убеждението, че не е възможно да бъде написан роман от човек, чийто живот не прилича на роман; „бягството“ на Вазов, „изплъзването“ му от определени житейски ситуации предизвиква изплъзването на жанра, отказва му да се отдаде на автор, който не го е преживял, преди да пожелае да го напише. „Истинските“ творци – Гюте, Хайне, Ботев, Яворов, Петьофи,

² Стефанов В. *Писателят – житие и (о)писания*. – В: Стефанов, В. *Литературната институция*. С, 1995. За склонността на литературната критика и история да четат текстове през биографии на писатели, както и за митологизациите на писателските биографии важен е също и текста на Инна Пелева „Биография, тривиален мит и литературна история“ в книгата ѝ „Четени текстове“, Пловдив, 1991.